

AYLANMADAN OLINADIGAN SOLIG'NI AFZALIKLARI

Mirpulatov Jaxongir Muzapparovich

e-mail: jaxongir336633@gmail.com

Annotatsiya: Aylanmadan olinadigan soliqlar, iqtisodiy faoliyatdan tushumni to'plashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu turdagi soliqlar davlatning moliyaviy barqarorligini ta'minlashda, infratuzilma rivojida va ijtimoiy xizmatlarni ko'rsatishda asosiy manba hisoblanadi. Tadqiqotimizda aylanmadan olinadigan soliqlarning afzalliklari va ularning iqtisodiyotga ta'siri haqida so'z yuritamiz.

Kalit so'zlar: soliq, imtiyoz, moliya, iqtisodiyot, biznes, tadbirkorlik faoliyati, bank tizimi.

ПРЕИМУЩЕСТВА НАЛОГА С ОБОРОТА

Аннотация: Налоги с продаж играют важную роль в сборе доходов от экономической деятельности. Налоги этого типа являются основным источником финансовой стабильности государства, развития инфраструктуры и предоставления социальных услуг. В нашем исследовании мы обсуждаем преимущества налогов с продаж и их влияние на экономику.

Ключевые слова: налог, льгота, финансы, экономика, бизнес, предпринимательство, банковская система.

BENEFITS OF TURNOVER TAX

Abstract: Sales taxes play an important role in collecting revenue from economic activities. Taxes of this type are the main source of financial stability of the state, development of infrastructure and provision of social services. In our study, we discuss the benefits of sales taxes and their impact on the economy.

Key words: tax, privilege, finance, economy, business, entrepreneurship, banking system.

Kirish

Aylanmadan olinadigan soliq - bu iqtisodiy faoliyat jarayonida tovarlar va xizmatlar aylanmasidan olinadigan soliq turidir. Bu turdagi soliq, odatda, kompaniyalar yoki tadbirkorlar tomonidan olingan daromadning bir qismi sifatida hisoblanadi va davlat budjetiga qo'shiladi. Aylanmadan olinadigan soliqning asosiy maqsadi davlatning moliyaviy manbalarini kengaytirishdir. Odatda, aylanmadan olinadigan soliq quyidagi shakllarda bo'lishi mumkin:

1. Tovar yoki xizmatlarning har bir bosqichida qo'shilgan qiymatga asoslangan soliq.
2. Tovarining sotilishi vaqtida to'lanadigan soliq.
3. Korxonada daromadidan olingan foydaga asoslangan soliq.

Aylanmadan olinadigan soliqlar davlat iqtisodiyotini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi, chunki ular infratuzilma, ta'lim, sog'liqni saqlash va boshqa ijtimoiy dasturlarni moliyalashtirishga yordam beradi. Biroq, bu soliqlarning yuqori darajasi tadbirkorlik faoliyatini cheklashi mumkin, shuning uchun ularni adolatli va samarali tizimga aylantirish muhimdir.

Asosiy qism

Aylanmadan olinadigan soliq imtiyozi, iqtisodiy faoliyatni rag'batlantirish va tadbirkorlikni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu imtiyozlar, asosan, kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash maqsadida joriy etiladi. Ular tadbirkorlarga o'z faoliyatini kengaytirish va yangi ish o'rinlari yaratishga imkon beradi.

Aylanmadan olinadigan soliq imtiyozlari, shuningdek, investorlarni jalb qilishda ham muhim rol o'ynaydi. Yangi loyihalar va biznes tashabbuslarini amalga oshirishda soliq imtiyozlari tadbirkorlarga moliyaviy yukni kamaytirishi natijasida, ularning raqobatbardoshligini oshiradi. Bu esa iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga olib keladi. Shuningdek, aylanmadan olinadigan soliq imtiyozlari iste'molchilar uchun mahsulot narxlarini pasaytirishga yordam beradi. Bu esa, o'z navbatida, jamiyatda umumiy farovonlikni oshirishga xizmat qiladi. Shu sababli, aylanmadan olinadigan soliq imtiyozlarini to'g'ri tashkil etish va ulardan samarali foydalanish – bu mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishning muhim yo'nalishi hisoblanadi.[1]

Aylanmadan olinadigan soliq, ya'ni qo'shilgan qiymat solig'i (QQS) yoki aylanma soliq, iqtisodiy va moliyaviy tizimda muhim o'rin tutadi. Ushbu soliq turining bir qator afzalliklari mavjud bo'lib, ular mamlakat iqtisodiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Quyida aylanmadan olinadigan soliqning asosiy afzalliklari keltirilgan.[2]

✓ Aylanmadan olinadigan soliq davlat byudjetining muhim daromad manbai hisoblanadi. Bu soliq orqali davlat o'z xarajatlarini moliyalashtirish, ijtimoiy dasturlarni amalga oshirish va infratuzilmani rivojlantirish uchun zarur mablag'larni to'playdi. Soliq daromadlari oshgani sayin, davlat xizmatlarini yaxshilash imkoniyatiga ega bo'ladi.

✓ Aylanmadan olinadigan soliq ko'pincha iste'molga bog'liq bo'lganligi sababli, u iqtisodiy faollikni rag'batlantirishi mumkin. Iste'molchilar ko'proq xarid qilganda, bu savdo-sotiq hajmini oshiradi va natijada bizneslar rivojlanadi. Bu esa yangi ish o'rinlari yaratilishiga olib kelishi mumkin.

✓ Qo'shilgan qiymat solig'i yig'ilishida nisbatan osonlik bor, chunki u ishlab chiqarish zanjirining har bir bosqichida to'planadi va oxirgi iste'molchiga yetkaziladi.

Bu esa soliqlarni yig'ishni soddalashtirib, korxonalar uchun ham qulay shart-sharoitlar yaratadi.

✓ Aylanma soliqlar odatda iste'molga asoslanganligi sababli, u adolatli taqsimotni ta'minlashda yordam beradi. Ko'p hollarda yuqori daromadga ega shaxslar ko'proq iste'mol qilgani uchun ularga nisbatan yuqori soliqlar to'lashi mumkin. Bu orqali jamiyatda iqtisodiy tengsizlikni kamaytirish imkoniyatini yaratadi.

✓ Aylanmadan olinadigan soliq inflyatsiya jarayonlariga qarshi kurashishda bir vosita sifatida ishlatilishi mumkin. Davlat kerak bo'lgan paytlarda QQS stavkalarini o'zgartirib yoki yangi mahsulotlarga qo'shish orqali narxlarni nazorat qilishga harakat qilishi mumkin.

✓ Aylana soliqlari mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash maqsadida turli xil imtiyozlar bilan birga kelishi mumkin. Bu mahsulotlarni ichki bozorda raqobatbardosh qilishga yordam beradi va mahalliy iqtisodni kuchaytiradi.

Aylanmadan olinadigan soliq imtiyozi iqtisodiy tizimning muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Ushbu imtiyozlar, asosan, tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantirish, iqtisodiy o'sishni ta'minlash va aholi farovonligini oshirish maqsadida joriy etiladi. Aylanmadan olinadigan soliq imtiyozlari iqtisodiyotga ko'plab ijobiy ta'sirlar ko'rsatadi va bu maqolada ularning o'rni va ahamiyatini ko'rib chiqamiz. Birinchidan, aylanmadan olinadigan soliq imtiyozlari tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlaydi. Tadbirkorlar uchun soliq yukini kamaytirish, ularning rivojlanishi va o'z bizneslarini kengaytirishlariga yordam beradi.[3] Bu esa yangi ish o'rinlarini yaratadi va mehnat bozorida raqobatni oshiradi. Misol uchun, kichik bizneslarga beriladigan soliq imtiyozlari ularning barqarorligini ta'minlaydi va uzoq muddatda iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlaydi. Ikkinchidan, aylanmadan olinadigan soliq imtiyozlari iste'molchilar uchun ham foydali. Agar kompaniyalar soliq to'lovlarida imtiyozlarga ega bo'lsa, ular narxlarni pasaytirishi yoki xizmatlarini yaxshilashi mumkin. Bu esa iste'molchilar uchun qo'shimcha imkoniyatlar yaratadi. Iste'molchilar mahsulotlarni arzonroq narxlarda sotib olish imkoniga ega bo'lishadi va bu iqtisodiyotda umumiy talabni oshirishi mumkin. Uchinchidan, aylanmadan olinadigan soliq imtiyozlari mamlakatda investitsiyalarni jalb qilishda muhim rol o'ynaydi. Xalqaro investorlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratilishi natijasida mamlakatga sarmoyalar oqimi oshadi. Bu esa infratuzilma rivojlanishiga, texnologik yangiliklarga va innovatsion g'oyalarga yo'l ochadi.

Biroq, aylanmadan olinadigan soliq imtiyozlari bilan bir qatorda bir qator muammolar ham yuzaga kelishi mumkin. Masalan, ba'zi kompaniyalar qonunlardan foydalanib soliqlardan qochishga harakat qilishadi yoki soxta hisobot berishga yo'l qo'yishlari mumkin. Shuning uchun davlat tomonidan nazorat mexanizmlarini kuchaytirish zarur.[4]

Xulosa

Aylanmadan olinadigan soliq davlat iqtisodiyotining muhim tarkibiy qismi bo'lib, uning afzalliklari nafaqat byudjet daromadlarini oshirish balki ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda ham katta ahamiyatga ega. Shu boisdan, aylanma soliqlarni samarali boshqarish va ularning afzalliklaridan foydalanish zamonaviy iqtisodiyotning rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Xulosa qilib aytganda, aylanmadan olinadigan soliq imtiyozi iqtisodiyotimizda muhim ahamiyatga ega bo'lgan vositadir. U tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantiribgina qolmay, balki iste'molchilar manfaatlarini ham himoya qiladi hamda investitsiyalarni jalb qiladi. Biroq bunday tizimni samarali boshqarish uchun davlat tomonidan qat'iy nazorat va monitoring mexanizmlari joriy etilishi zarurdir. Faqat shunda biz iqtisodiyotimizni yanada rivojlantirishimiz mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. M. YUSUPOVA, G. RAXIMOVA "Buxgalteriya hisobi" darslik.
2. Qodirova O., Esonova S. THE FACTORS WHICH IMPACTS TO GDP: UNEMPLOYMENT AND TAXES //Академические исследования в современной науке. - 2022. - Т. 1. - №. 16. - С. 130-134.
3. Тошмаматов, Н. Т., Темиркулов, А. А., & Хабижанов, С. К. (2019). 4.1. Особенности организации внутреннего аудита промышленного предприятия на примере Республики Узбекистан. Аудит и финансовый анализ, (1), 77-81.
4. Otabekov, J., Alikulov, R., Turayeva, G., & Iskanova, M. (2023, April). THE "GREEN ECONOMY" AND ITS PRIORITY FOR IMPROVING ECONOMIC RELATIONS. In International Conference on Business Management and Humanities